

Sevinc ƏLİYEVƏ

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası

Folklor İnstitutu “Folklor və yazılı ədəbiyyat”

şöbəsinin böyük elmi işçi,

E-mail: sevinc.k.aliyeva@gmail.com

XX ƏSR UŞAQ ƏDƏBİYYATI VƏ FOLKLOR (1960-1990-CI İLLƏR)

Açar sözlər: janr, uşaq folkloru, uşaq ədəbiyyatı, yazılı ədəbiyyat

CHILDREN'S LITERATURE AND FOLKLORE IN 1960-1990'S OF THE 20 TH CENTURY

Summary

The article provides detailed information about the problem of children's literature and folklore in 1960-1990's of the 20 th century. It is analysed the theoretical bases of the child folklore in 1960-1990's of the 20 th century, the ways of creating, gathering publication, the history of investigation in the article. It is also about the particular importance of A.Karim, A.Kurchayli, M.Araz, J.Novruz, N.Hasanzadeh, İ.Tapdig, Z.Khalil, T.Mutalibov in the development of the Azerbaijan childrens literature. In the article deals with the new period of the folklore creative work. In this chapter is investigated the substantial peculiarities, theme, classification, typology, development of this prose. Children's literature and folklore in 1960-1990's of the 20 th century are actual at all times.

Key words: genre, children's folklore, children's literature, written literature

ДЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА И ФОЛЬКЛОР XX ВЕКА (1960-1990-Е ГОДЫ)

Резюме

В статье дана подробная информация о проблеме детского фольклора в 60-90-е годы XX века. В статье исследуются теоретические основы детского фольклора, пути его зарождения, собрание, издание и история исследования. А также описывается особое значение в развитии детской литературы Азербайджана таких писателей как А.Керим, А.Кюрчайлы, М.Араз, Ч.Новруз, Н.Гасанзаде, И.Тапдыг, З.Халил, Т.Муталибов. В статье также привлекается к вниманию фольклорное творчество нового периода. Здесь исследуются генезис, пути развития, типология, классификация, тематические особенности этих жанров. Образцы детской литературы и фольклора в 60-90 гг. XX века актуальны во все времена.

Ключевые слова: жанр, детский фольклор, детская литература, письменная литература

Məsələnin qoyuluşu: Folklor və yazılı ədəbiyyat uzun müddətdir ki, ədəbiyyat-şünaslığın diqqətini cəlb edən mövzulardan olmuş, onların qarşılıqlı əlaqə və təsir məsələləri tədqiqatçıların nəzərində olmuşdur. Bu gün də folkorla yazılı ədəbiyyatın, o cümlədən milli nəsrin qarşılıqlı əlaqəsi öz aktuallığını itirməmiş və əksinə, bu əlaqələrin öyrənilməsi ədəbi prosesin vacib məsələsi kimi gündəmə gəlmişdir. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatında folklorizm heç zaman estetik düşüncənin alt qatına keçməmiş, əksinə folklor nümunələrini uşaqların yaddaşına həkk etmək məqsədi daşmışdır. Bu proses məlum olduğu kimi ötən əsrin 60-70-ci illərindən başlayaraq daha da inkişaf etdi. Uşaq ədəbiyyatına

müsbət təsir edən bu tendensiya bu gün də əhəmiyyətlidir. Eləcə də uşaq ədəbiyyatımızın tarixən daha geniş sənətkarlıq xüsusiyyətlərinə malik olması, onun zəngin mənəvi-əxlaqi dəyərlər üzərində yaranıb inkişaf etməsi, tarixən yüksək intellektual düşüncəyə söykənməsi nəzəri və praktik cəhətdən əsaslandırılmışdır.

İşin məqsədi: Məqalədə qarşıya qoyduğumuz əsas məqsəd XX əsrin 60-90-cı illər uşaq ədəbiyyatında folklor nümunələrinin mövcud iştirak imkanlarını, onların forma və xüsusiyyətlərini öyrənmək, eyni zamanda 60-90-cı illər uşaq ədəbiyyatında folklorizmlərin yeni tarixi yüksəlişinin ictimai-siyasi səbəblərini açıqlamaqdır. Folklor nümunələrinin uşaq ədəbiyyatında özünü göstərən xüsusiyyətləri də nümunələr əsasında təhlilə cəlb edilmişdir.

Uşaq ədəbiyyatının öyrənilməsi hər zaman əhəmiyyətli və aktual məsələlərdən olub. Bu məsələnin folklorşünaslıq çərçivəsində tədqiqi isə uşaq ədəbiyyatının bir sıra müəyyən cəhətlərinin üzə çıxarılması və dəqiqləşdirilməsi baxımından xüsusilə faydalıdır. Bu cəhətdən “XX əsr uşaq ədəbiyyatı və folklor (1960-1990-cı illər)” adlı məqaləmiz aktualdır, çünki uşaqların şüuruna, qəlbinə təsir edəcək əsərlər yazmaq, fikri sadə şəkildə ifadə etmək, yeni formalar tapmaq sənətkarları, xüsusi ilə də uşaq yazıçılarını həmişə düşündürmüşdür.

Ədəbiyyatın digər sahələri kimi uşaq ədəbiyyatının da əsası uşaq folkloruna (xüsusən, nağıllara, laylalara, oxşamalara və s.-yə) söykənir. Azərbaycanda uşaq folklorunun tarixi kökləri isə ən əski inamlarla bağlanır. Birbaşa körpələrə ünvanlanan nəğmələr xalq poetik yaradıcılığının ilk ünsürləri - fallar, alqışlar, qarğışlar, dualar, yuxuyozmalarla yaşıdır [Qafarlı, 2013, 16]. Ancaq Azərbaycanda professional uşaq ədəbiyyatının yaranması XX əsrin əvvəllərinə təsadüf edir. XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq uşaq ədəbiyyatında ciddi canlanma əmələ gəldi: məhz uşaqlar üçün bir sıra maarif ocaqları, xeyriyyə cəmiyyətləri, nəşriyyatlar, kitabxanalar yaradıldı. Uşaq ədəbiyyatı ilə məşğul olan yazıçılar ilk növbədə yeni üsullu məktəblər üçün hazırlanan dərsliklərin səhifələrində, xüsusilə, uşaq dövrü mətbuatında öz əsərlərini çap etdirirdilər. Yeni üsullu məktəblər yeni məzmun və mündəricəli dərsliklərin yaranmasını təxirəsalınmaz bir məsələ kimi qarşıya qoymuşdu. Bu sahədə cəsarətli addımlar atan N.Nərimanov hələ 1899-cu ildə “Türk Azərbaycan dilinin müxtəsər sərf-nəhvi” kitabını yazmış, sabit ədəbi dil və vahid imla qaydalarından bəhs etmişdir.

Məqalədə qarşıya qoyduğumuz daha bir məqsəd “1960-1990-cı illər uşaq ədəbiyyatı və folkloru” mövzusunun tədqiqinə geniş nəzər salmaqdır. Belə ki, müasir elmi-texniki kəşflər, informatika, kompüter, internet, bir sözlə misli görünməmiş yüksəliş mərhələsi XX əsr uşaq ədəbiyyatının da öhdəsinə bir çox məsuliyyət qoydu. Çünki uşaqların mənəvi aləmini zənginləşdirmək, onların müasir cəmiyyətin quruculuğunda fəal iştirakını təmin etmək kimi bir vəzifəni məhz uşaq ədəbiyyatı daşıyır. Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının 1962-ci il oktyabrın 24-də çağırdığı müşavirədə Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının vəziyyəti də müzakirə olunmuş, İ.Qasımov, S.Rəhimov, R.Rza, Q.Qasımsadə məruzə etmişdir. Məruzələrdə M.Rzaquluzadənin, M.Seyidzadənin, T.Elçinin yaradıcılığı ətraflı təhlil olunmuş, eləcə də uşaq ədəbiyyatının nəzəri problemlərinin dərinədən işlənməsinə böyük diqqət yetirilmişdir [Namazov, 2007, 327].

Xalqın zəngin adət-ənənələrini uşaq ədəbiyyatına gətirən, milli dəyərlərə birbaşa və yüksək intellektual mövqedən yanaşan sənətkarlarımız cəmiyyətdə baş verən müxtəlif hadisələri dərinədən müşahidə edir, onlara özlərinin şəxsi münasibətlərini formalaşdırırdılar. Belə ki, sadə yazmaq, qısa yazmaq, həyatı bütün folklorizmi ilə uşaq ədəbiyyatına gətirmək istəyən şair və yazıçılarımız hadisələrin uzun-uzadı təsvirindən daha çox mahiyyətin,

məzmunun, düşüncənin açılmasına çalışırdılar. Elə bu səbəbdən XX əsrin 60-90-cı illərində uşaq ədəbiyyatı və folkloru istiqamətində yaranan əsərlər həm kəmiyyətcə, həm də keyfiyyətcə zəngin mündəricəyə malik olaraq diqqətimizi cəlb edir. XX əsrin 70-ci illərində Ə.Kürçaylı, M.Araz, Ə.Kərim, C.Novruz, N.Həsənzadə, X.Rza, F.Sadiq, T.Mütəllibovun, B.Vahabzadənin yaradıcılığında da uşaq ədəbiyyatı və folkloru xüsusi yer tutur. Onların həm lirik, həm epik əsərlərində, həm də mənzum nağıllarında folklorun ruhu duyulur. Məsələn, B.Vahabzadənin “Ana dili” şeirində ana laylasının təsiri aydın görünür:

Dil açanda ilk dəfə “ana” söyləyirik biz,

“Ana dili” adlanır bizim ilk dərsliyimiz.

İlk mahnımız laylanı anamız öz südüylə

İçirir ruhumuza bu dildə gilə-gilə [Vahabzadə, 2004, 8]

Azərbaycan folklorunun həcmcə kiçik və böyüklüyündən asılı olmayaraq, demək olar ki, bütün nümunələri milli tarixi yaddaşın silinməz və pozulmaz izləridir [Əliyev, 2017, 314]. A.F.Oğuzkan da apardığı tədqiqatlarında göstərir ki, uşaq ədəbiyyatı uşaqları həyata hazırlamağın ən düzgün yoludur [Oğuzkan A.F., 2000, 8].

Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığında qəbul edilmiş elmi fikrə görə, uşaq ədəbiyyatının əsas sütunu folklor, daha dəqiq desək uşaq folkloru hesab edilir. Tərtib edilən monoqrafiyalarda da bu cəhətə diqqət yetirilmişdir. XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatında təmsillərin yeni forma və məzmun alması uşaq ədəbiyyatına da təsirsiz ötüşmədi. 1960-90-cı illər uşaq ədəbiyyatının bir sahəsi kimi geniş yayılmış təmsil janrının da müxtəlif növ və şəkilləri yaranmışdır. Oxucusunu güldürməklə tərbiyə edən təmsildə insanlar arasındakı yaxşı-pis, qoçaq-qorxaq, sözünə bütöv-yalançı, doğru-ikiüzlü, mərd, yaltaq, ağıllı, axmaq və s. kimi qarşıdurmalar bu xislətlərin aid edildiyi heyvan obrazları arasında baş vermiş kimi göstərilir. Qeyd edək ki, Azərbaycan ədəbiyyatında isə orijinal klassik ədəbiyyat nümunələri kimi Xaqani Şirvanidən üzü bəri məşhurlaşan təmsillər Nizami Gəncəvidə, Abbasqulu Ağa Bakıxanovda, Qasım bəy Zakirdə, Seyid Əzim Şirvanidə, Mirzə Həsən Qarabağidə, Abbas Səhhətdə, Rəşid bəy Əfəndiyevdə və Abdulla Şaiqdə yeni məzmun qazanmaqla inkişaf etmiş, Mirzə Ələkbər Sabirlə bu janr kamilləşmiş, XX əsrin 60-90-cı illərində Rəfiq Zəka Xəndan, Mir Mehdi Seyidzadə, Hikmət Ziya, Mikayıl Məxfi, Mərkəz Qacar və Sədi Fətəlizadə ilə daha da irəli gedərək bu günümüzdə qədər gəlib çatmışdır. Müasir uşaq yazıçılarında X.Hasilova, H.Zeyanlova, Ə.Babayeva, Y.Həsənbəy, X.Əlibəyli, T.Elçin, İ.Tapdıq, C.Məmmədov, S.Məmmədzadə, M.Əliyev, Z.Xəlil, F.Sadiq, T.Mahmud, Ə.Səmədli uşaqlar üçün təmsil janrının maralı nümunələrini yaratmışdılar. Adlarını qeyd etdiyimiz sənətkarların özəlliyi bunda idi ki, onlar təmsil janrını uşaqların təlim və tərbiyəsinə uyğunlaşdırdı, uşaqların dilində, zövqündə yazdılar. Belə ki, H.Ziyanın, S.Fətəlizadənin, M.M.Seyidzadənin, M.Məxfinin, M.Qacarin və b. təmsillərində sözü dolaylı, üstüörtülü deməsi, həyata uşaqların gözü ilə baxması, insanlar arasında baş verən hadisələri uşaqlara, yeniyetmələrə onların psixologiyasına uyğun şəkildə nəql etməsi və əyani olaraq göstərməsi uşaq ədəbiyyatının xüsusiyyətlərindən hesab olunur. Həmin təmsillərin bir çoxun müxtəlif illərdə nəşr olunan dərsliklərə də salındı.

Ə.Əbülhəsənin “Uşaq ədəbiyyatı haqqında” məqaləsində göstərilir ki, uşaqlar üçün yazılan əsərlərdə aydın olmayan fikirlərə, ideya nöqsanlarına, kompozisiya qarışıqlığına, üslub və dil xətalalarına da çox-çox rast gəlmək mümkündür [Əbülhəsən, 1950, 4]. Çünki uşaq folkloru və uşaq ədəbiyyatının əsas funksiyası öyrətmək, tərbiyə etmək və əyləndirməkdir. Türk uşaq ədəbiyyatı tədqiqatçısı A.Ərcan da belə bir fikri diqqətə çəkərək yazır: “Uşaq şeiri uşaqların ən böyük müəllimidir” [Ərcan A., 1997, 210]. Uşaq təbiətin dünya-

ya bəxş etdiyi ən şirin nemətidir. Böyük fransız yazıçısı V.Hüqo demişdir ki, mən uşaq qığıltısından təntənəli himn tanımıram. Bunu da xüsusi qeyd edək ki, XX əsrin 60-90-cı illərində uşaq ədəbiyyatının inkişafında nəzəmdə Xanımana Əlibəyli, Teymur Elçin, İlyas Tapdıq, Məstan Günər, Tofiq Mahmud, Məmməd Aslan, Zahid Xəlil, nəsrə Xəlilə Hasilova, Ələviyyə Babayeva, Bayram Həsənov, Nəriman Süleymanov, Əzizə Əhmədova, dramaturgiyada Yusif Əzimzadə, Əli Səmədli, təmsil janrında Hikmət Ziyanın zəhməti danılmazdır.

Qeyd etdiyimiz kimi, 60-90-cı illərdə öz dəsti-xətti ilə tanınan Ə.Kərim, Ə.Kürçaylı, M.Araz, C.Novruz, N.Həsənzadə, X.Rza, F.Sadiq, T.Mütəllibovun yaradıcılığında uşaq şeirləri xüsusi yer tutur. Onların yaradıcılığında uşaq şeirlərinin vəzni, qafiyələrin oynaqlığı, qələmə alınan mövzuların inandırıcı və təbii səslənməsini məhz 1960-1990-cı illər uşaq ədəbiyyatının başlıca keyfiyyətləri hesab etmək olar. Həmin əsərlərin adlarını nəzərdən keçirmək kifayətdir ki, onların uşaq dünyasına nələr verdiyini biləsən. Dram janrının xüsusiyyətlərini “Pıspısa xanım və Siçan solub bəy” nağılı üzərində tətbiq edən Zahid Xəlilin fikirləri də maraqlıdır: “Uşaqlarımızın şirin xatirələrindən biri olan “Pıspısa xanım və Siçan solub bəy” nağılı nənələr tərəfindən həmişə səhnələşdirilmişdir. Nənələr Pıspısa xanımın sözlərini naz-nazı qadınlara məxsus bir ədə ilə, Siçan solub bəyin cavablarını kişiyyə məxsus bir vüqarla, səslərini dəyişdirərək verərkən, bu qısa, maraqlı nağılı kiçik bir oyun səhnəsi kimi ifa etmişlər” (52, 143-144). 1974-cü ildə A.Şaiqin “Tıq-tıq xanım” əsərinə tənqidçi, tərcüməçi İntiqam Qasımzadənin yazdığı ssenari əsasında cizgi filmi də çəkilib. Əsas məsələ odur ki, obrazı həm dinləyicinin, həm də oxucunun təsəvvüründə canlandırma bilmək, onun qalıcı olmasını saxlamaqdır. İstənilən uşaq ədəbiyyatı nümunəsini də eyni ilə səhnələşdirmək, kiçik səhnə halında uşaqlara təqdim etmək mümkündür. X.Əlibəyli də uşaqlar üçün yazdığı “Meşə həkimi”, “Novruz və Murtuz”, “Dovşanın ad günü”, “Məni günəşə at” və digər əsərlərində nağıllardan bəhrələnməmişdir və bu əsərlərdə də digər uşaq ədəbiyyatı nümunələrində olduğu kimi uşaq aləmi geniş təsvir olunur.

Məlumdur ki, folklordan yaradıcı şəkildə bəhrələnmək bədii əsəri oxucuya daha tez sevdilir, doğmalaşdırır. Məsələn, F.Sadiqın, T.Mütəllibovun, İ.Tapdıqın uşaq şeirlərində layla, tapmaca, yanılmac kimi xalq şeir nümunələrindən istifadə etməsi 1960-1990-cı illər uşaq ədəbiyyatına yeni bir ruh gətirmişdir. Onu da qeyd edək ki, bu dövrdə yaranan uşaq ədəbiyyatı nümunələri yalnız kəmiyyətcə deyil, həm də keyfiyyətcə səciyyəvi və üstündür. Məsələn, T.Mütəllibovun “Bəxtəvər uşaqlar”, “Bağçada yolka”, “Kəklilər oxuyanda” əsərləri, M.Aslanın “Böyürtkən-böyrü tikan”, “Nənəm xalça toxuyur”, “Alma ağacı” əsərləri, Z.Xəlilin “Quşlar, quşlar”, “Torağaylar oxuyur” şeir kitabları, İ.Tapdıqın “Meşənin mahnısı” şeirlər kitabında uşaq mövzuları bir-birinə bənzəməyən müxtəlif məzmununda ifadə olunmuşdur. Bu əsərlər və başqaları eyni amalla yazılmış, eyni ideyalar təlqin edən nümunələrdir. Şifahi xalq ədəbiyyatına bağlılıq bu əsərlərin dilinə çeviklik vermiş, misralarına isə xoş bir ritm gətirmişdir.

XX əsr uşaq ədəbiyyatında (1960-1990-cı illər) folklor nümunələrinin tədqiqi şagirdlərin, tələbələrin, ümumən gəncliyin məlumatlanmasına, əxlaqi-mənəvi tərbiyəsinə müsbət təsir göstərir. Belə ki, 1960-1990-cı illər qələmə alınan və folklor motivləri ilə zəngin nəsr və şeir nümunələri yeniyetmələrin, uşaqların əsl insan kimi yetişməsinə, xalqa, vətənə, cəmiyyətcə lazım olan vətəndaşlar kimi formalaşmasına təsir edən çox maraqlı tövsiyyələrlə doludur. Bu tövsiyyələr Ə.Kərim, Ə.Kürçaylı, M.Araz, C.Novruz, N.Həsənzadə, X.Rza, F.Sadiq, T.Mütəllibov, Z.Xəlilin yaradıcılığında öz əksini tapan mənşü və mənşür əsərlərlə uşaqlara təlqin edilir, haqq, ədalət, yaxşılıq və digər keyfiyyətlər nümayiş etdirilir.

Eləcə də M.Rzaquluzadənin, M.Seyidzadənin, T.Elçinin əsərləri vasitəsilə uşaqlara verilən hikmət və nəsihətlər, məzhəkələr də bu amala xidmət edir və bu istiqamətdə olduqca əhəmiyyətlidir. Bu da məlumdur ki, bu sənətkarların zəngin yaradıcılıq irsinin digər bir qismi uşaqlar üçün nəzərdə tutulmasa belə, onlarda uşaqların tərbiyəsinə aid müxtəlif folklor motivləri var. Onu da qeyd etmək ki, XX əsrin 60-90-cı illər uşaq ədəbiyyatında özünə yer alan folklor nümunələri, nəsihətlər öləri deyil, daimidir, bütün dövrlərdə aktualdır. Bilirik ki, 1960-90-cı illər Azərbaycan ədəbi prosesi bütün ədəbi, fəlsəfi, ictimai-siyasi məzmunu və mündəricəsi ilə bərabər, insani bir ədəbiyyatdır. Bu maarifpərvərlərin bir sıra digər əsərləri də növbədən, formasından asılı olmayaraq, nəsihətnamə səciyyəlidir. Təbii ki, bu da dövrün tələbi ilə bağlı olan bir məsələdir. 1960-90-cı illər uşaq folklorunun və bədii nəsrinin ən gözəl nümunələrini M.İbrahimov, S.Rəhimov, Ə.Vəliyev, M.Rzaquluzadə, S.Vəliyev yaratmışdır. M.İbrahimovun “Həyatdan hekayələr”, S.Rəhimovun “Gülən balıq”, “Gül-sabah”, “Pəri çınqılı”, Ə.Vəliyevin “Uşaqlara sovqat”, “Bir cüt ulduz” hekayələri eyni amalla yazılmış, eyni ideyalar tələq edən nümunələrdir.

M.İbrahimovun bir-birindən fərqlənən uşaq xarakterləri yaratdığı “Birinci dərs”, “Göyərçinlərim”, “Bağban Rövşən”, “Qırmızı qalstuk”, “Fəridə və yoldaşları”, “Murovdağın ətəyində” hekayələri də maraqlı folklor nümunələri ilə zəngindir. Ədib Mehriban, Seyran, Səməd, Rövşən, Fərid, Fəridə, Qaragilə, Ramiz, Nazlı, Ayaz, Hafiz kimi orta məktəb şagirdlərinin xeyirxah və nəcib hisslərini, elmə, sənətə həvəs və qabiliyyətlərini bədii lövhələrdə canlandırmışdır. Ə.Vəliyevin “Aqil babanın dedikləri”, “Bala baldan şirindir”, “Sarıqız” hekayələrində isə kənd həyatının bədii mənzərələri folklor motivlərinə söykənərək bütün təfərrüatı və real boyaları ilə təsvir olunur.

Məlumdur ki, “Klassik Azərbaycan ədəbiyyatında da fantastik motivlərdən istifadə olunmuşdur. Belə ki, N.Gəncəvi xalq fantastikası qaynaqlarından bəhrələnərək elmi fantastikaya çıxır açan hekayələrini yazmışdır. Mütəfəkkir şairin “Xeyir və şər”, “Çoban və üzük”, “Qara geyinmiş şəhər”, “İsgəndərin xoşbəxtlər ölkəsinə çatması” və s. hekayələrində elmi fantastikaya meyli aydın duyulur. Azərbaycan ədəbiyyatında elmi-fantastik janrdə yazılmış əsərlərin ilk nümunələri 30-cu illərə təsadüf edir. Y.V.Çəmənəminlinin 1933-cü ildə çap etdirdiyi “Gələcək şəhər”, Ə.Əsgərovun çapdan çıxan “Bahadırın yuxusu” hekayələri elmi-fantastik janrdə yazılmışdır. Şübhəsiz, elmi-fantastik janrın müasir tələblər səviyyəsində nümunəsini 1952-ci E.Mahmudov (“RT-1”, “Pioner”) çap etdirmiş və sonrakı yaradıcılığını da bu istiqamətdə qurmuşdur. E.Mahmudovla eyni ildə elmi-fantastik hekayələrini çap etdirən N.Abdullayev bu sahədə müvəffəqiyyətlər qazanmışdır. Onun “Sehrli oğlan” (1960), “İtirilmiş dünya” (1962), “Gecələr uzanaydı” (1972) kitablarında elmi-fantastik janrdə yazdığı hekayələr toplanmışdır (4, 410).

Yüksək əxlaqi düşüncəni, dərin lirizmi, şifahi xalq ədəbiyyatına bağlı qürur və şəxsiyyət bütövlüyünü, ən lirik hiss və duyğulardan üstün tutmaq ənənəsini adlarını yuxarıda dəfələrlə qeyd etdiyimiz uşaq ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri sonrakı dövr yaradıcılıqlarında da qoruyub saxlayır. Onların əsərlərində insan taleyi, psixologiyası, qayğısız uşaqlıq illəri, sönməz gənclik həvəsi diqqət mərkəzindədir.

İşin elmi nəticəsi: XX əsrin 70-ci illərində Ə.Kürçaylı, M.Araz, Ə.Kərim, C.Novruz, N.Həsənzadə, X.Rza, F.Sadiq, T.Mütəllibovun, B.Vahabzadənin, X.Əlibəyli, T.Elçin, İ.Tapdıq, M.Əliyev, Z.Xəlil, F.Sadiq, T.Mahmud yaradıcılığında uşaq ədəbiyyatı və folkloru xüsusi yer tutur. Onların həm lirik, həm epik əsərlərində, həm də mənzum nağıllarında folklorun ruhu duyulur. Məqalədə də bu sənətkarların yaradıcılığında folklorizm imkanlarından 1960-90-cı illər uşaq ədəbiyyatında istifadə sənətkarlığı

məsələləri, eyni zamanda bu sənətkarların folklor nümunələrindən istifadəsinin praktik təhlilinə üstünlük verilib.

İşin elmi yeniliyi: Məqalə XX əsrin 60-90-cı illər Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı və folklorunun qarşılıqlı əlaqəsinin öyrənilməyən tərəflərini yeni aspektdən araşdırmaq baxımından yenidir.

İşin təbii əhəmiyyəti: Məqalə bu dövrün şair və yazıçıların yaradıcılığında uşaq ədəbiyyatı nümunələrində özünü göstərən folklor motivlərinin tədqiqi, onların ayrı-ayrı xüsusiyyətlərinin üzə çıxarılması baxımından da əhəmiyyətli tədqiqat istiqaməti kimi diqqəti cəlb edir.

Ədəbiyyat

- Ercan A. Ünitelərle çocuk şiirleri antolojisi. İstanbul: Gendaş Kültür, 1997,
Əbülhəsən Ə. Uşaq ədəbiyyatı haqqında / "Ədəbiyyat" qəzeti, 16 may 1950, №14 (591)
Əliyev K. Çağdaş folklorşünaslığın problemləri. "Elm və təhsil" nəş., 2017, 364 səh.
Namazov Q. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı, II nəşr. Bakı, Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2007,
444 səh.
Oguzkan A.F. Çocuk edebiyatı. İstanbul: Eylül yayın evi, 2000, 287 s.
Ramazan Q. Uşaq folklorunun janr sistemi və poetikası. Bakı: "Elm və təhsil" nəş., 2013,
540 s.
Vahabzadə B. Seçilmiş əsərləri, II cildə, I cild (Şeirlər). Bakı: "Öndər" nəş., 2004, 328 səh.

